

Onderwerp:

Meerjarig afsprakenkader tussen enerzijds provincie Zuid-Holland en anderzijds instellingen basisvoorziening cultuurparticipatie Zuid-Holland (Kunstgebouw, SEOP, Popunie en Jeugdtheaterhuis) en Erfgoedhuis Zuid-Holland

Inleiding

Op 28 november 2019 hebben de Zuid-Hollandse Gedeputeerden Floor Vermeulen en Willy de Zoete kennisgemaakt met de zes ondersteuningsinstellingen cultuur en erfgoed. Zij hebben in dit overleg voorgesteld dat er een afsprakenkader voor cultuurparticipatie komt, met daarin enkele uitgangspunten voor de samenwerking in de komende jaren. De ondersteuningsinstellingen konden zich in dit voorstel vinden.

Onderhavig afsprakenkader beschrijft de relatie tussen enerzijds de provincie Zuid-Holland en anderzijds Erfgoedhuis Zuid-Holland en de instellingen die tot de basisvoorziening cultuurparticipatie in Zuid-Holland behoren, namelijk Jeugdtheaterhuis, Kunstgebouw, Popunie en SEOP. ProBiblio valt buiten dit kader, omdat zij een eigen afsprakenkader heeft.

Allereerst zal worden ingegaan op de stelselwijziging van 2007 en het algemene kader interbestuurlijke verhoudingen (2012). Beide vormen nog steeds de basis voor de huidige verhoudingen tussen het Rijk, provincies en gemeenten ten aanzien van het beleidsterrein cultuur. Daarna wordt beschreven wat het coalitieakkoord 'Elke dag beter. Zuid-Holland' (2019-2023) over cultuureducatie en cultuurparticipatie zegt. Vervolgens wordt ingegaan op de beleidskeuze/ omgevingsvisie. Aansluitend wordt de rol van de provincie Zuid-Holland verder belicht. Tenslotte wordt ingegaan op de te leveren prestaties door de instellingen.

Stelselwijziging 2007 en algemene kader interbestuurlijke verhoudingen cultuur 2012

De drie overheidslagen (Rijk, provincies, gemeenten) voeren allen cultuurbeleid. De overheden hebben ieder hun eigen autonomie en verantwoordelijkheden, maar stemmen hun beleid op elkaar af.

Bij de stelselwijziging van 2007 zijn afspraken gemaakt over de verantwoordelijkheidsverdeling tussen Rijk, provincies en gemeenten. Cultuur is een kerntaak van provincies, waar dit de lokale belangen overstijgt. Provincies zijn verantwoordelijk voor bovengemeentelijke coördinatie op regionaal niveau. Ze zetten zich in voor de diversiteit en spreiding van culturele voorzieningen in de regio. Bij cultuureducatie spelen provincies een rol in de taakverdeling in de tweedelijns ondersteuning, in het bevorderen van de kwaliteit door deskundigheidsbevordering en in de regionale spreiding. Hoewel het aanbod niet de hele provincie dekt (vooral het landelijk gebied), wordt ernaar gestreefd om een zo groot mogelijk gebied en zoveel mogelijk kinderen en jongeren te bereiken.

Deze afspraken zijn andermaal bestendigd in het *Algemene Kader Interbestuurlijke verhoudingen cultuur OCW, IPO en VNG* (2012). Het kader bevestigt dat cultuur een kerntaak is van provincies, 'waar dit de lokale belangen overstijgt'. Provincies zijn verantwoordelijk voor bovengemeentelijke coördinatie op regionaal niveau. Ze zetten zich in voor de diversiteit en spreiding van culturele voorzieningen in de regio en zijn verantwoordelijk voor de financiering van provinciale collecties. De beslissingen over het culturaanbod dat wordt ondersteund door het Rijk worden na overleg met medebestuurders genomen. Dit vormt de basis van het convenantoverleg tussen de overheden.'

Wel maakt het convenant/kader onderscheid tussen de provinciale verantwoordelijkheden ten aanzien van cultureel erfgoed en cultuureducatie. Aangaande cultureel erfgoed wordt het volgende opgemerkt:

'Provincies zetten zich in voor het behoud en de ontwikkeling van het erfgoed en verbinden erfgoedbeleid met het ruimtelijk beleid. In hun structuurvisie kunnen provincies erfgoed borgen als provinciaal belang. Provincies hebben een regierol en zijn verantwoordelijk voor de gebiedsgerichte monumentenzorg op provinciaal niveau, voor de provinciale monumenten en voor de provinciale steunfunctie monumentenzorg, archeologie en musea.'

Op het gebied van cultuureducatie wordt de rol van provincies terughoudend neergezet: 'Provincies spelen een rol in de tweedelijns ondersteuning, in het bevorderen van de kwaliteit door deskundigheidsbevordering en in de regionale spreiding.' De feitelijke kennismaking met cultuur vindt plaats in gemeenten, in een nauw samenspel van scholen en cultuuraanbieders (met en zonder subsidie). De gemeente heeft daarbij de regie en faciliteert. Het Rijk zorgt voor de bekostiging en het wettelijk kader van het onderwijs, de opdracht aan culturele instellingen met rijksfinanciering en de landelijke ondersteuning (innovatie, kennis en netwerken).

Coalitieakkoord 2019-2023 'Elke dag beter. Zuid-Holland'

In augustus 2019 sloten de Zuid-Hollandse VVD, ChristenUnie-SGP, GroenLinks, PvdA en CDA een Coalitieakkoord voor de periode 2019-2023, dat als motto 'Elke dag beter. Zuid-Holland' meekreeg. Het akkoord bevat acht hoofdstukken, waarvan er zeven de benoemde opgaven behelzen: samen werken aan Zuid-Holland, bereikbaar Zuid-Holland, schone energie voor iedereen, een concurrerend Zuid-Holland, versterken van natuur in Zuid-Holland, sterke steden en dorpen in Zuid-Holland, en gezond en veilig Zuid-Holland. Cultuur en erfgoed valt onder de opgave Concurrerend Zuid-Holland.

De opgave Concurrerend Zuid-Holland bestaat uit drie modules: innovatie, vestigingsklimaat, en erfgoed, cultuur en toerisme. Over erfgoed en cultuur wordt het volgende gezegd (pagina 27):

- 'We gaan door met onze erfgoedlijnen. Daarnaast moet er ruimte zijn voor andere initiatieven, zoals investeringen in de oude Hollandse steden. We verkennen hoe onze aanpak van erfgoedlijnen kan bijdragen aan de verbinding tussen steden, dorpen en waardevolle landschappen.'
- 'Bij gebiedsontwikkelingen hebben we oog voor het aanwezige cultureel erfgoed. Het maakt een gebied aantrekkelijk en zorgt voor een eigen identiteit. Bijzondere aandacht is er onder andere voor het behoud van religieus erfgoed, om aan te kunnen sluiten op landelijke programma's.'
- 'Erfgoed bestaat niet alleen in de gebouwde omgeving. Ook de typische Zuid-Hollandse landschappen als het kustlandschap, veenweidelandschap, rivierdeltalandschap horen bij ons erfgoed en verdienen het bewaard te worden.'
- 'We ondersteunen cultuureducatie en bibliotheken, onder andere om kinderen met kunst en cultuur in aanraking te laten komen en laaggeletterdheid te bestrijden.'
- 'We willen immaterieel erfgoed zoals streektaal en -geschiedenis behouden.'

In het hoofdstuk Financiën en organisatie staat vermeld dat de incidentele vrije middelen die op dat moment waren toebedeeld voor de periode 2019-2023 in totaal 25 miljoen euro betroffen voor erfgoed, cultuureducatie en -participatie.

Cultuurbeleid en Erfgoedbeleid als onderdeel van Omgevingsbeleid

Cultuurbeleid en Erfgoedbeleid is sinds 2019 onderdeel van het omgevingsbeleid en de Omgevingsvisie van de provincie Zuid-Holland. De Omgevingsvisie, die een uitwerking is van het omgevingsbeleid, bestaat uit afzonderlijke beleidskeuzes die tezamen een samenhangend geheel moeten vormen. Eén van deze beleidskeuzes betreft de huidige basisvoorziening cultuurparticipatie en openbare bibliotheken in Zuid-Holland. Een andere beleidskeuze behandelt de rol van erfgoed.

Cultuurbeleid

Hieronder volgen enkele relevante passages voor de beleidskeuze basisvoorziening cultuurparticipatie – de beleidskeuze en toelichting, aanleiding en motivering van het provinciaal belang:

Beleidskeuze: Het provinciaal cultuurbeleid richt zich op waarborging van de basisvoorziening cultuurparticipatie. Hiertoe verstrekt de provincie boekjaarsubsidies aan enkele ondersteuningsinstellingen. De basisvoorziening cultuurparticipatie wordt ingevuld door de volgende vier ondersteuningsinstellingen:

Kunstgebouw, Jeugdtheaterhuis, Popunie en Stichting Educatieve Orkestprojecten. Deze instellingen werken op reguliere basis samen met onderwijsinstellingen. Het doel is dat meer kinderen en jongeren in aanraking komen met cultuur, dankzij kwalitatief goede en gespreide cultuurparticipatie en cultuureducatie.

Toelichting: Kwalitatief goede en gespreide cultuurparticipatie, -educatie en talentontwikkeling gebeurt via de vier instellingen van de basisvoorziening cultuurparticipatie, die ervoor zorgen dat kinderen en jongeren via gemeenten en onderwijsinstellingen in aanraking kunnen komen met diverse uitingsvormen van cultuur, en dat cultuur toegankelijk is voor alle inwoners van Zuid-Holland.

De hiervoor ingezette middelen betreffen:

- het verbeteren en in stand houden van de kwaliteit, het aanbod en de bekendheid van muziek, dans, theater, beeldende kunst en andere cultuurvormen gericht op jongeren;
- het ontwikkelen en aanbieden van educatieve programma's, kwaliteitsverbetering en PR aan gemeenten en onderwijs gericht op kinderen en jongeren.
- het stimuleren van activiteiten gericht op het toegankelijk maken van cultuur voor groepen die een drempel ervaren bij deelname cultuur, vanwege sociale, economische, medische of andere omstandigheden.

Aanleiding: De provincie voert beleid uit om de kwaliteit van de leefomgeving van haar inwoners te verbeteren. Toegang tot culturele voorzieningen en toegang tot informatie spelen een belangrijke rol binnen een kwalitatief hoogwaardige leefomgeving.

Culturele voorzieningen en informatie hebben niet alleen een waarde op zichzelf. Ze zijn ook belangrijk voor de intellectuele en artistieke vorming van mensen ('Bildung'). Daarnaast leveren ze, in de vorm van kennis en sociale contacten, intellectueel en sociaal kapitaal op.

Motivering provinciaal belang: De basisvoorziening cultuurparticipatie in Zuid-Holland, biedt gemeenten tweedelijnsondersteuning bij de uitvoering van hun taken op het gebied van cultuurparticipatie. Op deze wijze borgt de provincie de organisatie/ achtervang van de dienstverlening aan gemeenten, ervan uitgaande dat de gemeenten zelf de daadwerkelijke activiteiten zullen afnemen. De provinciale instellingen maken deel uit van het landelijk netwerk en de landelijke overlegstructuur, waardoor brede kennis en rijksmiddelen beschikbaar worden voor gemeenten in Zuid-Holland.

Erfgoedbeleid

Hieronder volgen enkele relevante passages voor de beleidskeuze beschermen en beleven en benutten van erfgoed – de beleidskeuze en toelichting, aanleiding en motivering van het provinciaal belang:

Beleidskeuze: De kern van het erfgoedbeleid van Zuid-Holland is het behoud van erfgoed door het beschermen, beleven en benutten van erfgoed. Beschermen van erfgoed vormt de basis, van waaruit de provincie werkt aan een beter beleefbaar en benut erfgoed.

Dit beleidsdoel is gesplitst in twee hoofdthema's:

- A. Beschermen van erfgoed
- B. Beleven en benutten van erfgoed

Ad a) Dit hoofdthema beschermen van erfgoed bestaat uit vier onderdelen: behouden en versterken werelderfgoed, behouden en verbeteren kroonjuwelen cultureel erfgoed, garanderen van windvang en zicht op historische windmolens, en instandhouden en verbeteren van de omgeving van landgoederen en kastelen.

Ad b) Het hoofdthema beleven en benutten van erfgoed bestaat uit drie onderdelen: erfgoedlijnen ontwikkelen en beleefbaar maken, restaureren en herbestemmen Rijksmonumenten, onderhouden en laten draaien van historische windmolens.

Toelichting: Zuid-Holland wil een toonaangevende provincie zijn waar mensen met plezier wonen, werken en recreëren. Daartoe verbeteren wij de kwaliteit van de leefomgeving. Cultuur en erfgoed zijn daarin belangrijke factoren. De provincie wil daarom haar unieke erfgoed behouden voor toekomstige generaties, door dit erfgoed te beschermen, beleefbaar te maken en te benutten.

Aanleiding: Bij behoud van erfgoed gaat het steeds om de betekenis van erfgoed voor onze omgeving, de bijdrage die het levert aan de ruimtelijke kwaliteit en identiteit van het landschap. en bijdraagt aan de leefbaarheid en het welbevinden van bewoners en bezoekers (wonen, werken en recreëren). Beschermen, beleven en benutten van erfgoed is een omvangrijke en complexe zaak is. Dat gaat niet vanzelf.

Motivering provinciaal belang:

Ad a) In het geval van 'beschermen' geldt:

- Op basis van de Wet op de ruimtelijke (WRO) c.q. het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) dient de provincie de bescherming van de kernkwaliteiten van werelderfgoed verder uit te werken in de Omgevingsverordening Zuid-Holland.
- De aangewezen kroonjuwelen zijn iconen van de Hollandse ruimte en identiteit. Het provinciaal belang betreft behoud, versterking en verbetering van de ruimtelijke kwaliteit van dit erfgoed. Dit doet de provincie mede vanuit een wettelijk taak op grond van de Wet ruimtelijke ordening (WRO) en in de toekomst de Omgevingswet. Dit belang overstijgt dat van individuele gemeenten en regio's.
- Gezien het grote belang van historische windmolens voor Zuid-Holland is hier sprake van een provinciaal belang wat het niveau van de gemeente te boven gaat. Vanuit haar ambitie voor een goede ruimtelijke ontwikkeling en een aantrekkelijke leefomgeving stelt de provincie zodoende bij historische windmolens regels voor behoud van hun omgeving en ten behoeve van het functioneren, een zogeheten 'molenbiotoopregel'.
- De meeste van de ca 150 historische landgoederen en kasteelplaatsen in Zuid-Holland zijn ook van nationaal belang. Doorgaans is het hoofdgebouw en bijbehorend landgoedpark beschermd als Rijksmonument. De wijdere omgeving is vaak niet beschermd. Daartoe heeft de provincie een zogeheten 'landgoed- en kasteelbiotoop' ingesteld.

Ad b) In het geval van 'beleven en benutten' geldt:

- Erfgoedlijnen zijn opgebouwd uit de volgende twee kenmerkende elementen die helpen bij de afbakening ervan: een geografische structuur (zoals een rivier, de strandwallen of de kust) die gemeentegrenzen overschrijdt; en: een gezamenlijk verhaal dat de monumentale objecten met bovengenoemde geografische structuur verbindt. Iedere erfgoedlijn heeft een netwerk in de vorm van een erfgoedtafel.
- Op grond van de Bestuurlijke afspraken Rijk (OCW) – IPO restauratie rijksmonumenten en ruimtelijk beleid voor erfgoed (05-03-2012 ondertekend) en aanvulling daarvan (dd. 20-05-2015) zijn de rijksmiddelen van restauratie rijksmonumenten (niet-woonhuizen) gedecentraliseerd naar de provincie vanwege de relatie met provinciaal ruimtelijk beleid. De provincie Zuid-Holland is rijk aan cultuurhistorisch bouwkundig erfgoed. Hiertoe behoren ruim 9.289 rijksmonumenten en 65 van rijkswege beschermde stads- en dorpsgezichten. Om het behoud van rijksmonumenten te garanderen wordt ingezet op de restauratie en herbestemming van rijksmonumenten.
- Om toekomstige restauraties te voorkomen en het behoud van rijksmonumenten te garanderen wordt ingezet op (groot) onderhoud van molens. De provincie kan het onderhoud van historische windmolens verbinden aan kwaliteit van de leefomgeving. Ze zijn blikvangers in het landschap en op buitenlandse toeristen hebben zij een grote aantrekkingskracht.

Rol van de provincie

De coronacrisis heeft ook het culturele landschap in Zuid-Holland flink opgeschud. In samenwerking met Kunstgebouw, Erfgoedhuis Zuid-Holland en de Haagse, Leidse en Rotterdamse regio heeft de provincie Zuid-Holland een inventarisatie gemaakt van de geleden schade – zowel wat de instellingen uit de basisvoorzieningen betreft als het gehele culturele veld (theaters, podia, filmhuizen). De provincies trekken samen met gemeenten op in een lobby richting het Rijk, teneinde de schade voor zoveel mogelijk voorzieningen te beperken.

Daarnaast biedt de provincie Zuid-Holland aan om zoveel mogelijk mee te denken over de nieuwe realiteit tijdens en na corona, met name gericht op het handhaven van huidige of het ontplooiën van nieuwe initiatieven en nieuwe verdienmodellen binnen de restricties van de 1,5 metersamenleving. Dit doet zij middels onderzoek en/ of brainstormsessies. Ook Kunstgebouw en Erfgoedhuis Zuid-Holland hebben aangegeven graag aan dit denkproces te willen bijdragen.

In de kern verandert er niets in de taken en verantwoordelijkheden van de provincie Zuid-Holland op het gebied van cultuureducatie en -participatie en erfgoedbescherming en -beleving.

De basisvoorziening cultuurparticipatie in Zuid-Holland, bestaande uit vier culturele instellingen, biedt gemeenten tweedelijnsondersteuning bij de uitvoering van hun taken op het gebied van cultuurparticipatie. Gemeenten blijven primair aan zet. Op deze wijze wordt de onderliggende structuur van de dienstverlening aan gemeenten geborgd, ervan uitgaande dat de gemeenten zelf de organisatie voor hun rekening nemen. Gemeenten nemen activiteiten bij de instellingen af: zij moeten zelf actief hun behoeften aangeven en met de instellingen prestatieafspraken maken.

De provincie behoudt een financiële en systeemverantwoordelijkheid. Doel van de provincie en van de instellingen van de basisvoorziening is een zo groot mogelijke dekking te bereiken met cultuureducatie, -participatie en talentontwikkeling. Daarbij is het uitgangspunt dat alle organisaties gezamenlijk zorg dragen voor een compleet en dekkend aanbod. De verschillen in behoefte per gemeente zijn groot. Daar waar er een volwaardig culturaanbod is, is soms minder tussenkomst van de steuninstellingen nodig. Daar waar weinig culturele infrastructuur is, of weinig samenwerking, is meer behoefte aan ondersteuning. Daarnaast wil de provincie intensief meedenken over de vraag hoe kwetsbare groepen in de samenleving/ kwetsbare gebieden bij cultuureducatie en -participatie betrokken kunnen worden. Het thema 'inclusiviteit' speelt een belangrijke rol in het Coalitieakkoord en in het beleid van de provincie Zuid-Holland van de komende jaren. Het Rijksprogramma Cultuurparticipatie biedt hiervoor mogelijkheden.

Erfgoedhuis Zuid-Holland is een zelfstandige stichting. en heeft een grote mate van autonomie bij het ontwikkelen van activiteiten. Daarnaast ontvangt zij jaarlijks een boekjaarsubsidie en incidenteel projectsubsidies vanuit bijvoorbeeld de subsidieregeling erfgoedlijnen van de provincie Zuid-Holland. In die hoedanigheid ondersteunt Erfgoedhuis Zuid-Holland de provincie bij de uitvoering van haar cultureel erfgoedbeleid in de volle breedte. Het gaat om erfgoedlijnen, publieksbereik erfgoed en archeologie, erfgoededucatie, ondersteuning (wettelijke) erfgoedtaken van gemeenten, deskundigheidsbevordering bij stakeholders en vrijwilligers, monumentenwacht Zuid-Holland, ondersteunen van het Molennetwerk Zuid-Holland, projecten op gebied van digitalisering erfgoedcollecties, en bijdragen aan herbestemming en verduurzaming van erfgoed.

Samen met Erfgoedhuis Zuid-Holland verkent de provincie Zuid-Holland verder welke mogelijkheden de komende jaren liggen, rekening houdend met de nieuwe werkelijkheid na corona. Er kan bijvoorbeeld verder gekeken worden naar het beleven van (im)materieel erfgoed en het inclusiever maken van het huidige aanbod. Ook het (verder) digitaliseren van erfgoed heeft de aandacht.

Te leveren prestaties/ afsprakenkader

Algemeen uitgangspunt

Cultuuronderwijs, cultuurparticipatie, talentontwikkeling en erfgoedbeleving dragen positief bij aan een open en inclusieve samenleving met gelijke kansen voor iedereen, waarin iedereen meetelt en meedoet. Zij dragen bovendien bij aan een concurrerend en innovatief Zuid-Holland met een eigen identiteit. Het mes snijdt aan nog meer kanten. Een aantrekkelijke uitstraling voor bewoners en bezoekers draagt in grote mate bij aan een gunstig vestigingsklimaat. De provincie Zuid-Holland investeert daarom deze collegeperiode in cultuurparticipatie, cultuureducatie en erfgoed.

De provincie ambieert een toonaangevende provincie te zijn op het gebied van erfgoedbeleving en cultuurparticipatie en -educatie. De provincie kiest er nadrukkelijk voor in deze periode haar rol in de culturele infrastructuur en in de beleving en benutting van erfgoed in Zuid-Holland stevig neer te zetten. In overleg met gemeenten/ grote steden wenst zij zorg te dragen voor spreiding en kwaliteit van het cultuurbeleid. Met name de gemeenten buiten de grote steden moeten meer dan in het verleden het geval is geweest de ondersteuning van de provincie voelen; 'witte vlekken' binnen de provincie dienen zoveel mogelijk bereikt te worden.

Daartoe is samenwerking met de stedelijke regio's belangrijk, hier zullen we samen met de instellingen op inzetten.

Aanvullend is het uitgangspunt dat de kansen van landelijke programma's zoals CmK, cultuurparticipatie en Talent in de Regio ten volle benut worden benut. De provincie stelt de instellingen daartoe in de gelegenheid.

Anderzijds zijn de instellingen en hun activiteiten ondersteunend aan de ambities van de provincie. De provincie en de instellingen zetten zich samen in om het belang van cultuur en erfgoed te ondersteunen.

De instellingen ondersteunen de provincie op hoofdlijnen bij het uitdragen en het uitvoeren van het provinciaal cultuur- en erfgoedbeleid. Uiteraard is er per instelling wel ruimte om eigen accenten aan de invulling van het beleid te geven.

Hieronder volgen 22 afspraken. Vier zijn algemeen, de overige 18 vallen onder 'wederzijdse afspraken'. De wederzijdse afspraken vallen onder de volgende vier subcategorieën: *cultuur en erfgoed staan zeer hoog op de provinciale agenda, provincie en instellingen zijn omgevingsbewust en sluiten waar mogelijk aan bij landelijke ontwikkelingen, de provincie subsidieert en de instellingen voeren uit, en ruimte voor incidentele samenwerkingsprojecten buiten de boekjaarsubsidie*.

Algemene afspraken

- 1) De instellingen van de Basisvoorziening Cultuurparticipatie (Kunstgebouw, Jeugdtheaterhuis, Popunie en SEOP) en Erfgoedhuis Zuid-Holland¹ vormen samen de Zuid-Hollandse ondersteuningsinstellingen voor cultuur en erfgoed.
- 2) De instellingen sluiten aan op de ambities van de provincie en voeren het beleid van de provincie op hoofdlijnen uit.
- 3) De missies, doelstellingen en doelgroepen van de instellingen tonen overlap en/ of liggen in elkaars verlengde. De instellingen overleggen en stemmen onderling af, waar mogelijk werken de instellingen samen. De activiteiten van deze instellingen versterken elkaars werking.

¹ Officieel is het de 'sector voor cultuur, erfgoed en leesbevordering'. De organisatie Probiblio en de opdracht van leesbevordering maken echter geen deel uit van dit afsprakenkader, omdat Probiblio vanuit een wettelijke taak een eigen afsprakenkader heeft. Wel onderschrijft Probiblio de gezamenlijke aanpak van provinciale instellingen voor cultuur, erfgoed en leesbevordering.

- 4) De instellingen zijn innovatief – zowel in hun eigen bedrijfsvoering (o.a. inzet digitale middelen en media) als in hun blik naar buiten. Ze zoeken naar nieuwe mogelijkheden en samenwerkingsverbanden, bijvoorbeeld in de vorm van landelijke programma's.

Wederzijdse afspraken - deel 1: cultuur en erfgoed staan zeer hoog op de provinciale agenda

Uitgangspunt

De provincie positioneert zich nadrukkelijk als belangrijke overheidslaag op het terrein van erfgoed, cultuurparticipatie en cultuureducatie - richting Rijk, stedelijke regio's, andere provincies, gemeenten en binnen de eigen organisatie.

- 5) Instellingen en gedeputeerden stellen zich op als ambassadeurs van de Zuid-Hollandse cultuur- en erfgoedsector en zetten zich, binnen hun mogelijkheden, in voor de werking en positieve beeldvorming van de sector.
- 6) De instellingen zoeken actief de samenwerking met zoveel mogelijk gemeenten in Zuid-Holland en dragen er zorg voor dat deze gemeenten profijt hebben van de kennis en activiteiten van de instellingen, alsook van hun relatie met landelijk beleid en bijbehorende middelen.
- 7) De instellingen streven naar volledige dekking van de provincie met hun activiteiten en/ of de activiteiten van samenwerkingspartners. De grotere steden (Rotterdam, Den Haag) hebben eigen beleid en instellingen voor cultuureducatie, participatie en erfgoed. Afstemming met deze grote gemeenten /stedelijke regio's vindt plaats.
- 8) De provinciale instellingen dragen zorg voor het gebied tussen die steden, en werken samen met de stedelijke organisaties en stedelijke regio's om een optimale dekking en spreiding van activiteiten en mogelijkheden in Zuid-Holland te creëren.

Wederzijdse afspraken - deel 2: provincie en instellingen zijn omgevingsbewust en sluiten waar mogelijk aan bij landelijke ontwikkelingen

Uitgangspunt

Om optimaal effect te sorteren en zoveel mogelijk impact te kunnen genereren met elke door de provincie geïnvesteerde euro, is aansluiting bij bredere organisatorische, maatschappelijke en politieke ontwikkelingen en dus bij het rijksbeleid noodzakelijk. Ook voor het verwerven van een stevige positie in het landelijke speelveld is het van belang dat instellingen en de provincie een actieve rol spelen op rijksniveau.

De provincie zet op het gebied van erfgoed de goede contacten met het Rijk en landelijke instellingen voort. De provincie investeert op het terrein van cultuurparticipatie / -educatie in de relatie met het ministerie van OCW, stedelijke regio's en fondsen.

- 9) Uitgangspunten voor beleid voor cultuur en erfgoed worden in samenhang met elkaar geformuleerd.
- 10) Ontwikkelingen en aansluitmogelijkheden bij programma's op rijksniveau en matching van rijksmiddelen spelen daarbij een belangrijke rol, zoals CmK en mogelijk het programma cultuurparticipatie.
- 11) De instellingen ontwikkelen samen met de provincie, analoog aan het cultuurbeleid van het rijk, een langere termijnvisie. Vanaf 2024 ontwikkelen de instellingen periodiek een beleidsrijk meerjarenbeleidsplan. Daarnaast formuleren ze jaarlijks bondige, beleidsarme activiteitenplannen

die voldoende houvast bieden voor verantwoording over de boekjaarsubsidie. Ook bij de jaarplannen wordt er rekening gehouden met plotselinge veranderingen. In het geval dat er zich urgente maatschappelijke/ politieke ontwikkelingen voordoen (zoals de uitbraak van de coronacrisis dit jaar), dan zullen deze naar bevind van zaken worden benaderd. De instellingen kunnen eventuele veranderingen ten gevolge van deze ontwikkelingen – bijvoorbeeld verschuivingen van middelen, nieuwe samenwerkingsverbanden – in wederzijds overleg met de provincie opnemen onder het kopje ‘innovatie’. Onder dit kopje kunnen – in wederzijds overleg tussen de instellingen en de provincie – bijvoorbeeld verschuivingen van middelen worden vastgelegd.

- 12) De instellingen spelen waar mogelijk een rol in het speelveld op rijksniveau en nemen deel aan de beleidsvormende trajecten. Kunstgebouw doet dit namens de kleinere organisaties binnen de basisvoorziening cultuurparticipatie. Bekeken wordt, in navolging van de provincie, welke rol de instellingen kunnen spelen in de stedelijke regio's en de convenanten die daarvoor afgesloten worden met het ministerie van OCW.

Wederzijdse afspraken - deel 3: de provincie steunt de instellingen met subsidie, de instellingen ondersteunen het provinciale beleid met hun activiteiten

Uitgangspunt

De instellingen worden door de provincie gesubsidieerd voor het vervullen van een functie binnen de provincie, in samenhang met andere spelers binnen en buiten de provinciegrenzen. Daarbij wordt een structurele boekjaarsubsidie verstrekt.

- 13) De instellingen ontvangen een boekjaarsubsidie van de provincie. Afrekening vindt dan ook plaats volgens de regels van toepassing op exploitatiesubsidie. Hierover vindt tussendoor regelmatig afstemming met de provincie plaats.
- 14) Per 2021 wordt de basisvoorziening cultuurparticipatie / Erfgoedhuis (structureel) versterkt. Dit houdt in: de organisatiestructuur van de instellingen wordt structureel en op duurzame basis verstevigd. Deze versteviging stelt de instellingen in staat om het eigen takenpakket uit te breiden.
- 15) Naast het meerjarenplan dienen instellingen steeds een jaarplan in en vindt er jaarlijkse verantwoording plaats via de jaarrekening en voor de partijen voor wie het van toepassing is een accountantsverklaring.
- 16) Met de boekjaarsubsidie (en versterking hiervan), zie afspraak 17) zijn de instellingen in staat gesteld om een professionele organisatie te voeren en de afgesproken activiteiten uit te voeren en toekomstgericht/ innovatief te opereren en onder andere te voldoen aan landelijk vastgestelde/verplichte codes.
- 17) De instellingen verbreden de blik om activiteiten/ taken die voortvloeien uit de ambities/ beleid van de provincie uit te voeren. Voorbeeld: het uitbouwen van de faciliteiten voor het voortgezet onderwijs, voor Kunstgebouw. Inclusiviteit is hier een belangrijk uitgangspunt.
- 18) De structurele boekjaarsubsidie wordt jaarlijks geïndexeerd volgens de systematiek die de provincie hanteert.
- 19) Binnen de afspraken over de boekjaarsubsidie werken de instellingen, waar dit kan en waar de activiteiten elkaar versterken, samen in programma's en activiteiten. Voorbeelden: cultuureducatie/ CmK/ de erfgoedlijnen.
- 20) Voor dit type samenwerking wordt een uitvoeringsagenda afgesproken.

Wederzijdse afspraken - deel 4: mogelijkheden om te zoeken naar incidentele samenwerkingsprojecten buiten de boekjaarsubsidie

Uitgangspunt

De provincie vindt een integrale aanpak van cultuur en erfgoed belangrijk, ook waar dit mogelijk op andere domeinen gericht is. Dit kan tot nieuwe inzichten en mogelijkheden leiden.

Dergelijke activiteiten vinden in eerste instantie plaats binnen de reguliere werkzaamheden. Het moet immers vanzelfsprekend zijn en worden om elkaar te vinden. Innovatie dient dan ook met name binnen de twee grote instellingen (Erfgoedhuis Zuid-Holland, Kunstgebouw) een vaste plaats in te nemen in de boekjaarsubsidie. Crossovers, gezamenlijke activiteiten voor jongeren dienen onderdeel te worden van de boekjaar.

Voor eventuele extra experimenten en samenwerkingsmogelijkheden die niet via de boekjaarsubsidie gefinancierd kunnen worden, is er ruimte voor incidentele subsidiemogelijkheden. Te denken valt aan initiatieven binnen het programma cultuurparticipatie.

- 21) Voor projecten die buiten de reguliere activiteiten (waarbij ook innovatie wordt meegerekend) van de instellingen vallen, en die in aantoonbare samenwerking tussen minstens twee van de provinciale instellingen worden georganiseerd, is indien het binnen de prioriteiten en het beleid van de provincie past eventueel extra incidentele financiering beschikbaar.
Om te bepalen welke thema's en projecten van belang zijn, wordt een gezamenlijke jaarlijkse uitvoeringsagenda opgesteld. Van belang hierbij is ook externe aanvullende financiering te zoeken.
- 22) De instellingen spannen zich in om plannen te ontwikkelen voor samenwerkingsprojecten tussen de provinciale ondersteuningsinstellingen die aanvullend zijn aan de bestaande activiteiten en samenwerkingsverbanden, en deze te versterken. Hierbij is extra aandacht voor activiteiten gericht op jongeren en op crossovers tussen disciplines. Instellingen richten zich daarbij op de nu nog onvoldoende bereikte gebieden, de zogenaamde 'witte vlekken'.